

ЩОДО ПИТАННЯ УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРІВ У ВОЄННИЙ ЧАС

Возняковська Крістіна Анатоліївна

доктор юридичних наук, професор, професор

кафедри цивільно-правових дисциплін

Чернівецький навчально-науковий юридичний інститут

Національного університету «Одеська юридична академія», Україна

Договір вважається одним з популярних засобів врегулювання відносин в різноманітних сферах. Важливим завданням юриста-практика є розробка змісті і складання самого тексту договору, участь в переговорах, контроль за виконанням досягнутих домовленостей, оперативність внесення пропозицій щодо змін умов договору, тощо. Аналізуючи наукову літературу, можна дійти висновку, що договору належить провідна роль, оскільки шляхом укладання та виконання договорів товаровиробники самостійно на власний розсуд здійснюють виробництво продукції та її відчуження (реалізацію), за допомогою договору задовольняють свої потреби у товарах, послугах споживачі [6, с.239]. Військова агресія Російської Федерації проти України вплинула майже на всі сфери в Україні, в тому числі на можливість укладання цивільно-правових зобов'язань.

На практиці існує декілька підходів до укладання договорів. Англо-американський підхід найбільш розповсюджений серед учасників договірних відносин. І цьому є багато пояснень, зокрема й те, що США та Велика Британія проявляють найбільшу інвестиційну зацікавленість, а разом із фінансуванням з'являються й відповідні контрактні проформи. Окрім цього, у встановленні домінування притаманних англо-американського підходу та шаблонів текстів договору на міжнародній арені відіграла й гнучкість та зручність використання цих інструментів. Що ж стосується нашої держави, то для нас визначальну роль відіграють положення законодавства, а судові акти не розглядаються в якості основного джерела права. Однак, стрімкий розвиток економіки, пандемія COVID-19, війна вимагають пристосовуватись до тих форм, які пропонують наші іноземні партнери та обставини, які склались в конкретний проміжок часу. Більш того, на сьогодні виникло багато проблем укладенням договорів в умовах війни. Надзвичайно важливим є чітке розуміння порядку укладення договору. Тривоги, відсутність сполучення, проблеми з поштовим зв'язком, а в деяких ситуаціях неможливість пересування обмежують реалізацію укладання тих чи інших договорів. Тому і законодавство (зокрема, ст. 639 ЦКУ передбачено можливість укладання договору за допомогою інформаційно-комунікаційних систем.), і технічні можливості («Дія: Державні послуги онлайн») дозволяють підписання документів в електронній формі [1]. Переважна більшість договорів укладаються з використанням електронного підпису. Через державний сервіс Дія на документ може бути накладений електронний підпис, перевірити справжність накладеного електронного підпису на підписаному документі та здійснити підписання документу іншими сторонами [3].

Що ж стосується структури договору, то класичної (типової) побудови договору в нас не має. Можна говорити лише про розташування певних назв розділів договору, зокрема, предмет, права та обов'язки сторін (іноді – порядок розрахунків, перехід прав, строки тощо); відповідальність; заключні положення. Це навряд чи може

виконувати роль основи для досягнення домовленостей, для виділення й подальшого використання стандартних елементів договору. В Україні фактично відсутні шаблони договорів (здебільшого вони являють собою певний переказ положень Цивільного та Господарського кодексів України). А це тягне за собою стислу форму договору, оскільки не має змісту дублювати положення кодексів [4, с. 236]. Однак, така форма договору може потягнути негативну реакцію з боку іноземного партнера.

Але, не варто ідеалізувати англо-американський підхід до укладання договорів, тому відмітимо і його негативні характеристики: зокрема, об'ємність деяких формулювань (досить часто в преамбулі розписується занадто багато другорядних положень – «беручи до уваги, що»); невиправдано великий обсяг тексту договору, який тягне за собою несприйняття всього об'єму інформації; надмірна кількість суб'єктивно оцінюваних критеріїв (наприклад, несприятливі наслідки) [5, с. 45].

Тому, у юристів-практиків існує досить непроста задача: необхідно виокремити і запозичити найкраще з досвіду наших іноземних колег, виділити інструменти, які можуть бути прийнятні з точки зору українського законодавства і юридичної практики, а з іншого – формування принципово нового підходу в сфері договірної права, і, використовуючи іноземний досвід, в подальшому відфільтровувати недоліки, у тому числі й ті, які сприймаються як застарілі [5, с. 189].

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. (Редакція від 01.08.2022 № 1591-IX). URL: www.rada.gov.ua.
2. Charles M. Fox Working With Contracts: What Law School Doesn't Teach You. Practising Law Institute, 2008 - 314 p.
3. Дія: Державні послуги онлайн. URL: <https://diia.gov.ua/>.
4. Луць А. В. Свобода договору в цивільному праві України: навч. пос. / А. В. Луць. – К.: Школа, 2004. – 47 с. Павленко Д. Г. Принцип добросовісності в договірних зобов'язаннях: Автореф. дис. канд. юрид. наук / Д. Г. Павленко. – К.: 2009. – 13 с.
5. Павленко Д. Г. Принцип добросовісності в договірних зобов'язаннях: Автореф. дис. канд. юрид. наук / Д. Г. Павленко. – К.: 2009. – 13 с.
6. Резніченко С. В. Еволюція договору: деякі аспекти // Шості юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є. В. Васьковського: (до 150-річчя від дня його народження) : матер. Міжнародної наук.-практ. конф. (Одеса, 20-21 травня 2016 р.) / упоряд. і відповід. ред. І. С. Канзафарова ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : Астропринт, 2016. – С. 239-244.